לפי שמניעו בערכין היומה בגלוי ג) כי טעמא דמניעו בערכין הל"ל גבי מעורע דעני שאמר קרבן מעורע עלי וזהן ערך עני מריבויא דאין ידו משגת לרבות את הטהור לעניין שיש לומר דמכל מקום אי לא אמרכן בערכין כה"ג לא הוה לן למידרש עני שהעריך את העשיר מיבויא דקרא אם אין ידו משגת: **דבא** נמי בתר חיובא דגברא (אזלינן) קמ"ל • והקשה רבינו אלחנן כיון דאמרי' נמי אליבא דרבי מעורע עני שמדירו עשיר אזלינן בתר חיובא דגברא אי לאו מיעוטא דקרא אם כן בערכין נמי נימא כן דאם אמר עני ערכי עלי ושמע עשיר ואמר מה שאמר זה עלי וזהן ערך עני כיון דאין לנו מקרא למעט דלא אזלינן בתר חיובא דגברא ותיכף רבינו אלחנן דשאני גבי מעורע דאיתא לן למימר דאזלינן בתר חיובא דגברא אי לאו קרא דממעט ליה כיון שאינו עודר אלא קרבן המעורע דוקא אבל גבי ערכין דאמר העשיר מה שאמר זה הנני עלי פשיטא [דלא] אזלינן בתר חיובא דגברא שהרי אם לא היה הנני חייב כלום אלא שאמר העשיר ערך פלוני עלי היה וזהן ערך עשיר וכל שכן אם נתחייב *(קרבן) אין לנו לגרעו לעשיר ליתן ערך עני: **רבי** יהודה סבר דבר המכשירו ומאי ניהו אסם • וא"ת האמר לקמן פר' האומר משקלי עלי (דף כא.) (*ובפרק שליחי דמזיר) יד) (דף יט) כסם שחטאתו ואשמו טו) מעכבת כך עולתו מעכבת חטאת ועולה הא לא מכשיר כי אם אסם וי"ל טז) הא ודאי כולהו מעכבי לאכול בקדשים הא בחטאת שייכא ביה כפרה ויותר מאסם יז) שהרי אסם אין כל עיקרו אלא להכשיר את המעורע יח) שהוא מזון עליו [ועל] הבהמות מדם האסם לכך קרי ליה דבר המכשירו:

אבל בקרבנות [כו'] אפי' מת • אין לפרש הא בערכין אם מעריכו הכהן כשהוא עני ימתין עד שימות אביו שהיה עשיר ויתן ערך עשיר דהא אמר בתוספתא דערכין עני שהעריך עצמו אין אומרים לו תעשה מלאכה ויביא ערך עשיר אלא מוטב שיביא ערך עני יט) ואל יביא ערך עשיר לאחר זמן אלמא משמע שאין ממתינין אלא הכי פירושו אפילו מת אביו שהיה גוסס כדמוקי לה בגמ' דקרבן מעורע אם היה אביו גוסס בשעת הבאת חטאת וקודם שהספיק להביא קרבנות מת אביו אין להקדם בהן כלום [אבל בערכין כ) אינו כן] אינו אלא מעריכו הכהן בעניו לתת סלע ועד לא גמר לתת סלע מת אביו והעשיר נותן ערך עשיר אך קשה מאי האי דפריך בגמ' פשיטא והא הרבה אתא לאשמועינן שאם מת אביו קודם שהספיק להביא קרבנותיו והעשיר אין להקדם בהם כלום כא) ויש לומר דקאי אמילתיה דרבי יהודה דאמר עני והעשיר וחזר והעני ונתן ערך עשיר אבל בקרבנות מת אביו כגון שהיה גוסס כדמוקי ליה כגון שהיה מתחלה עשיר והעני ועתה קרוב הוא להיות עשיר מיד אביו

ומשני הדא אמעורע עני ומדירו עני וחדא למעוטי מעורע עשיר ומדירו עני • כלומר ודאי חדא מהכך מילי דמתני' דהייט הך דקתני אם היה מעורע עני מביא קרבן עני ודאי במדירו עני קמיירי וכדאלוקימנא ומאידך מילתא נפקא לן דבקרבנות אינו כן דקתני אם תורה אור היה מעורע עשיר מביא קרבן עשיר

חדא אמעורע עני ומדירו עני וחדא ה) למעוטי מעורע עשיר ומדירו עני שלקא דעתך אמינא הואיל ואיתרבו איתרבו קמ"ל ו) לפי שמצינו בערכין עני שהעריך את העשיר נותן ערך עני יכול אף זה כן ת"ל אם דל הוא ולרבי דאמר אומר אני אף בערכין כן אלמא ז) אמר בתר חיובא דגברא אזלינן והא לא צריכא קרא למעוטי הוא למעוטי מאי למעוטי מעורע עני ומדירו עשיר סד"א הואיל ואמר רבי בתר חיובא דגברא אזלינן ז) *קמ"ל: **מתני'** *היה עני והעשיר ח) עשיר והעני נותן ערך עשיר ר' יהודה אומר ט) עני והעשיר וחזר והעני נותן ערך עשיר אבל י בקרבנות אינו כן אפי' מת אביו והניח לו ריבוא או ספינתו בים ובאה לו ברבואות אין להקדש בה כלום: **גמ'** עני והעשיר °אשר תשיג יד הנודר ז) עשיר והעני ויקרא כז על פי אשר תשיג ח) ר' יהודה אומר אפי' עני והעשיר וחזר והעני נותן ערך עשיר מ"ט דר' יהודה אמר קרא °ואם כך הוא מערכך *עד שיהא במכותו מתחלתו ועד סופו אלא מעתה °ואם דל הוא הכי נמי עד שיהא בדלותו מתחלתו ועד סופו וכי תימא הכי נמי *והתנן מצורע שהביא קרבנותיו עני והעשיר עשיר והעני הכל הולך אחר חטאת דברי ר' שמעון רבי יהודה אומר הכל יהולך אחר אשם *ותניא ר' אליעזר בן יעקב אומר הכל הולך אחר צפרים הא אתמר עלה *אמר רב יהודה אמר רב ושלשתן מקרא אחד דרשו °אשר לא תשיג ידו בטהרתו רבי שמעון סבר דבר המכפר מאי ניהו חטאת ור' יהודה סבר דבר המכשיר ומאי ניהו אשם ר' אליעזר בן יעקב סבר ט) הגורם לו טהרה ומאי ניהו ציפריבוא"א הוא למה לי לרבי כדאית ליה ולרבנן כדאית להו אלא מעתה °והוא עד עד שיהא כשר מתחלתו ועד סופו וכי תימא הכי נמי והא תניא *היה יודע לו בעדות עד שלא נעשה חתנו ונעשה חתנו "פקחונתחרש פתוחונסתמא שפוי ונשתטה הרי זה פסול אבל היה יודע לו עדות עד שלא נעשה חתנו ונעשה חתנו ואח"כ

ומשני אי אמעורע עני ומדירו עני וחדא למעוטי מעורע עשיר ומדירו עני • דאי מהכך מילי דמתני' דהייט הך דקתני אם היה מעורע עני מביא קרבן עני ודאי במדירו עני קמיירי אם היה מעורע עשיר מביא קרבן עשיר ודאי אמעורע עני ומדירו עשיר מילתא נפקא לן דבקרבנות אינו כן דקתני אם היה מעורע עשיר מביא קרבן עשיר

ואמ"ג דמדירו עני י) והיינו למעוטי מדיר מדין ערכין דלא אזלינן בתר עודר: **ס"ד אמינא כו'** • כלומר ואיתרבי עודר מולין יהו מצנע דאם רחמנא עליה כי הוי איהו עני ומעורע עני אתרבי נמי אפילו עני היכא דמעורע עשיר הואיל ואי קמ"ל לי גרלאה ופיקר הס"ב אם כן מאי אבל בקרבנות אינו כן אחדא אמעורע עשיר ומדירו עני סד"א אם כן אמרינן אי מדירו הוא עני ואיתרבי בלדות אבל אי מדירו הוא עשיר מייתי בעשירות דכתיב כאשר תשיג יד הנודר והרי הוא משיג: **מתני'** רבי אומר אשר אני אף בערכין כן • כמו בקרבנות דאזלינן בתר נידר: וכי מפני מה כו' • כלומר [אם כן] מפני מה קתני רישא דמתני' עני העשיר נותן ערך עני דאזלינן בתר השג יד הנודר לפי שאין העשיר הנערך חייב כלום אבל עשיר שאמר [ערכי עלי שחייב בערכו ושמע עני] כו' אזלינן בתר הינ יד דידיר דומיא דקרבנות: היה עני [בשעה שהעריך] ולא הספיק ליתן עד שהעשיר או עשיר והעני נותן ערך עשיר] ומפרש בגמ' כ) האי ומעמא דר' יהודה נמי • אשר תשיג ידו • משמע דבתר נתינת יד הנודר [ולא בשעת נדר והשתא אינו עשיר]: על פי אשר אזלינן [ולא בשעת נדר] • שמע בתר פה אזלינן דאינו כשעת הנדר • עד שיהא בשכותו [מתחלתו ועד סופו] אבל אם העשיר בינתים נותן ערך עשיר: **ואם** דל הוא דכתיב במצורע: שהביא קרבנותיו • אחר מקרבנותיו בשהוא עני והעשיר קודם שהביא האחרים: [או הביא אחד כשהוא עשיר והעני הכל הולך אחר חטאת שאם הביא חטאת העוף בדלות אע"ג דהעשיר מייתי נמי עולת (חטאת) העוף בדלות אז אם הביא חטאת בהמה בעשירות אע"ג דהעני יביא עולת בהמה • הכל הולך אחר אשם • שאם הביא אשמו בעשירות אע"ג דהעני יביא הכל בעשירות • ואם הביא אשם בשהוא עני אע"ג דהעשיר הואיל והבעלים אינם יביא השאר בדלות: וכן נמי הכל הולך אחר שתי צפרים אם הביאן בעניותו אע"ג דשור העשיר יביא השאר בדלות אלמא דלא אמרינן עד שיהא בדלותו מתחלתו ועד סופו • דמשום הכי פליגי בהא דקרא אחד דדרשו כו': **דבר המכפר** • על חטא והיינו חטאת דאמרינן לעיל בעון (ח') [שבועה] דברים נגעים באין וחטאת מכפרת היינו מתחלתו והכל הולך אחריו • דבר המכשירו • בקדשים ולחוור לאכלו היינו אשם: הגורם לו טהרה ומאי ניהו צפרין • דכתיב ולקח לטיהרו וגו': ואלא הואיל דלא דרשינן [אם דל הוא] עד שיהא בדלות מתחלתו ועד סופו: [אלא] הוא • דאם דל הוא במצורע למה לי: לרבי כדאית ליה • כדאמרינן לעיל לרבי למעוטי מצורע עשיר ולרבנן למעוטי מצורע עשיר ומדירו עני: אלא מעתה • לרבי יהודה דדרש ואם כך הוא עד שיהא במכותו כו' הכי נמי כו': שפוי • בן דעת:

גמ' עשיר והעני אשר תשיג יד הנודר • דמשמע בתר שעת נדר אזלינן: **שהביא קרבנותיו** • קלת קרבנותיו: **הכל הולך אחר חטאת** • אם הביא חטאת בהמה בעשירות מביא נמי עולת בהמה ואם הביא חטאת העוף בעניות אע"פ שהעשיר מביא נמי עולה בעניות: **אחר צפורין** • שהי לפורין היום שהוא מביא לעורך הזאה קודם הגלחת אם בשעה שהוא עליו הוי עני מביא בעניות קרבנותיו ואם כתוב שעה היה עשיר מביא כל קרבנותיו בעשירות: **מקרא אחד דרשו** • דגזירה הכתוב היא: **דבר המכפר** • דהכי כתיב במצורע עני (ויקרא יד) וכפר עליו הכהן וכמיך ליה הא קרא דזאת תורת אשר בו נגע לרעת וגו' דמשמע אשר לא תשיג ידו בשעת כפרה יהא לו תורה זו של דלות ולא על פי שהשיגה ידו אחר כך: **דבר המכשיר** • דהכי משמע אשר לא תשיג ידו בשעת טהרה תהא לו תורת עניות וטהרה זהו אם אשם המכשירו לבא במקדש ולאכול בקדשים שמדם האשם הוא נותן על בהונות ותנוך אזניו: לפרין גורמין לו טהרה שכל זמן שאינו מביא לפרין אינו יכול לגלח: **נרכי כדאית ליה כו'** • כדדרשינן לעיל: **סומא פסול לעדות** • דבעינן לו ראיה [ואח"כ]

רבינו גרשום

לעולם בקרבנות אזלינן בתר נידר דהיינו מצורע והדא אמצורע עני וכו' דתרי מעוטי כתיבי בקרא חדא ואין ידו משגת אתי אמצורע עני ומדירו עני דמייתי מדירו בדלות דדאמרינן ואין ידו משגת לרבות את הנודר ואכתי מהכא לא אלינן אבל בקרבנות אינו כן דכיון דמדיר נמי עני הוא אף על גב דמייתי בדלות לא ידענינן אי אזלינן בתר נידר או בתר מדיר אלא מהכא ילפינן דבקרבנו' אינו כן [דדהדא דכתיב ואם דל הוא הוא המצורע מייתי בדלות למעוטי מצורע

ג) נראה דל"ל אלא בעשירות ומזה ידענינן דאזלינן בתר נידר ולא בתר מדיר והיינו כו' • כ) נראה דל"ל ומפרש בגמרא טעמא דמ"ק וטעמא דר"י נמי •

ד) נראה דל"ל אלא דאם דל הוא בעשירות דאזלינן בתר נידר ולא בתר מדיר דהיינו מצורע עשיר ומדירו עני • ה) נראה דל"ל אלא דאם דל הוא בעשירות דאזלינן בתר נידר • ו) נראה דל"ל אלא דאם דל הוא בעשירות דאזלינן בתר נידר • ז) נראה דל"ל אלא דאם דל הוא בעשירות דאזלינן בתר נידר • ח) נראה דל"ל אלא דאם דל הוא בעשירות דאזלינן בתר נידר • ט) נראה דל"ל אלא דאם דל הוא בעשירות דאזלינן בתר נידר • י) עני והוא למעוטי מצורע מדין: יא) ואין שיפת חש"ס כן: יב) תיבת כלום נמחק: יג) בלאו האי מעמא היבת הני נמחק: יד) דנגיר אמרי' כשם: טו) ואשמו מעכבין כך שלחו מעכב אלמא דכולן מעכבין) דחסאת ועולה מעכבי ודאי לא תיבת הא נמחק: טז) וי"ל דאע"ג דהא: יז) תיבת שהרי נמחק: יח) המצורע שהיה מזון על הבהונות: יט) עני מיד ואל: כ) בערכין

אם מעריכו הכהן חיבות אינו כן כיון שלא ל"ש: כא) כלום וי"מ דקאי תיבות הי"ל נמחק: כב) נראה דל"ל ותעלת ועולה וודאי לא מכשיר כי אם אשם • נותן:

ד' בערכין הרי שאמר [אחר] ערכי עלי ושמע זה ואמר מה שהעריך זה [על עצמו] עלי ליתנו בשבילו אם היה נודר עשיר צריך לתת ערך עשיר אע"פ שהמדיר עני אלמא אזלינן נמי בערכין בתר השג יד הנדר למעמא דדרבי: דהא מצורע עשיר ומדירו עני לא צריכא קרא הוא למעוטי שהרי [מערכין] [ממתני'] למדנו דאזלינן בתר חיובא דגברא הנדר: אלא הא לרבי אמר למעוטי מצורע עני ומדירו עשיר • דאזלינן בתר מדירו ומייתי בעשירות דהא כתיב הוא דעליה דידיה חס רחמנא ולא אמדירו • דסד"א הואיל ואמר רבי בתר חיובא דגברא אזלינן • היכא דנדר בר חיובא הוא [אזלינן בתר נידר]: הא נמי • כיון דמצורע בר חיובא הוא לזיל בתריה והרי הוא עני ומייתי מדירו בדלות • קמ"ל הוא • הוא דמייתי בדלות אבל אי מדירו הוא עשיר מייתי בעשירות דכתיב כאשר תשיג יד הנודר והרי הוא משיג: מתני' רבי אומר אשר אני אף בערכין כן • אשר תשיג ידו • משמע דבתר נתינת יד הנודר [ולא בשעת נדר והשתא אינו עשיר]: על פי אשר אזלינן [ולא בשעת נדר] • שמע בתר פה אזלינן דאינו כשעת הנדר: עד שיהא בשכותו [מתחלתו ועד סופו] אבל אם העשיר בינתים נותן ערך עשיר: **ואם** דל הוא דכתיב במצורע: שהביא קרבנותיו שהביא קרבנותיו: [או הביא אחד כשהוא עשיר והעני הכל הולך אחר חטאת שאם הביא חטאת העוף בדלות אע"ג דהעשיר מייתי נמי עולת (חטאת) העוף בדלות אז אם הביא חטאת בהמה בעשירות אע"ג דהעני יביא עולת בהמה • הכל הולך אחר אשם • שאם הביא אשמו בעשירות אע"ג דהעני יביא הכל בעשירות • ואם הביא אשם בשהוא עני אע"ג דהעשיר הואיל והבעלים אינם יביא השאר בדלות: וכן נמי הכל הולך אחר שתי צפרים אם הביאן בעניותו אע"ג דשור העשיר יביא השאר בדלות אלמא דלא אמרינן עד שיהא בדלותו מתחלתו ועד סופו • דמשום הכי פליגי בהא דקרא אחד דדרשו כו': דבר המכפר • על חטא והיינו חטאת דאמרינן לעיל בעון (ח') [שבועה] דברים נגעים באין וחטאת מכפרת היינו מתחלתו והכל הולך אחריו • דבר המכשירו • בקדשים ולחוור לאכלו היינו אשם: הגורם לו טהרה ומאי ניהו צפרין • דכתיב ולקח לטיהרו וגו': ואלא הואיל דלא דרשינן [אם דל הוא] עד שיהא בדלות מתחלתו ועד סופו: [אלא] הוא • דאם דל הוא במצורע למה לי: לרבי כדאית ליה • כדאמרינן לעיל לרבי למעוטי מצורע עשיר ולרבנן למעוטי מצורע עשיר ומדירו עני: אלא מעתה • לרבי יהודה דדרש ואם כך הוא עד שיהא במכותו כו' הכי נמי כו': שפוי • בן דעת:

ה) נראה דל"ל אלא דאם דל הוא בעשירות דאזלינן בתר נידר ולא בתר מדיר דהיינו מצורע עשיר ומדירו עני • ו) נראה דל"ל אלא דאם דל הוא בעשירות דאזלינן בתר נידר • ז) נראה דל"ל אלא דאם דל הוא בעשירות דאזלינן בתר נידר • ח) נראה דל"ל אלא דאם דל הוא בעשירות דאזלינן בתר נידר • ט) נראה דל"ל אלא דאם דל הוא בעשירות דאזלינן בתר נידר • י) עני והוא למעוטי מצורע מדין: יא) ואין שיפת חש"ס כן: יב) תיבת כלום נמחק: יג) בלאו האי מעמא היבת הני נמחק: יד) דנגיר אמרי' כשם: טו) ואשמו מעכבין כך שלחו מעכב אלמא דכולן מעכבין) דחסאת ועולה מעכבי ודאי לא תיבת הא נמחק: טז) וי"ל דאע"ג דהא: יז) תיבת שהרי נמחק: יח) המצורע שהיה מזון על הבהונות: יט) עני מיד ואל: כ) בערכין

אם מעריכו הכהן חיבות אינו כן כיון שלא ל"ש: כא) כלום וי"מ דקאי תיבות הי"ל נמחק: כב) נראה דל"ל ותעלת ועולה וודאי לא מכשיר כי אם אשם • נותן:

ג' ל"ק כתר תיובא דגברא אזלינן

ג' ל"ק ערך

[ל"ל וכפסחים דף מו.]

ג' ל"ק אבל מפני שאסם אין כו'

ג' ל"ק אבל בערכין אם מעריכו הכהן בעניו לתת לו כו' • ל"ק כשם ס"ו דפיין בדף יח. תוס' ד"ה לא לריכא מ"ש כשם כש"ו

ג' ל"ק אבל בערכין אם מעריכו הכהן בעניו לתת לו כו' • ל"ק כשם ס"ו דפיין בדף יח. תוס' ד"ה לא לריכא מ"ש כשם כש"ו

[עי' תוס' תוס' מלא ע. ד"ה דתנן] [כלילות ס:]

ג' ל"ק אם הביא חטאת בהמה בעשירות אע"ג דהעני יביא עולת בהמה • הכל הולך אחר אשם • שאם הביא אשמו בעשירות אע"ג דהעני יביא הכל בעשירות • ואם הביא אשם בשהוא עני אע"ג דהעשיר הואיל והבעלים אינם יביא השאר בדלות: וכן נמי הכל הולך אחר שתי צפרים אם הביאן בעניותו אע"ג דשור העשיר יביא השאר בדלות אלמא דלא אמרינן עד שיהא בדלותו מתחלתו ועד סופו • דמשום הכי פליגי בהא דקרא אחד דדרשו כו': דבר המכפר • על חטא והיינו חטאת דאמרינן לעיל בעון (ח') [שבועה] דברים נגעים באין וחטאת מכפרת היינו מתחלתו והכל הולך אחריו • דבר המכשירו • בקדשים ולחוור לאכלו היינו אשם: הגורם לו טהרה ומאי ניהו צפרין • דכתיב ולקח לטיהרו וגו': ואלא הואיל דלא דרשינן [אם דל הוא] עד שיהא בדלות מתחלתו ועד סופו: [אלא] הוא • דאם דל הוא במצורע למה לי: לרבי כדאית ליה • כדאמרינן לעיל לרבי למעוטי מצורע עשיר ולרבנן למעוטי מצורע עשיר ומדירו עני: אלא מעתה • לרבי יהודה דדרש ואם כך הוא עד שיהא במכותו כו' הכי נמי כו': שפוי • בן דעת:

ומתה

ואח"כ מתה בתו פקח ונתחרש וחזר ונתפקח פתוח ונסתמא ואח"כ נתפתח שפוי ונשתטה וחזר ונשתפה כשר זה הכלל כל שתחילתו וסופו בכשרות כשר שאני התם דאמר קרא ויקרא כ"ב [ג] או ראה אם לא יגיד בראייה והגדה תלא רחמנא מילתא והא איכא ואלא והוא למה לי לכדתניא ראה *סיאה של בני אדם עומדין ועידיו ביניהן ואמר משביעני עליכם אם יודעים אתם לי עדות שתבואו ותעידוני יכול סם יהו חייבין ת"ל °והוא עד והרי לא ייחד עידיו יכול אפילו אמר כל מי ת"ל והוא עד והרי ייחד עידיו: אבל בקרבנות אינו כן וכו': אביו מת והניח לו ריבוא עשיר הוא אמר ר' אבהו אימא מניח לו ריבוא פשיטא כשהיה [ב]אביו גוסס מהו דתימא *רוב גוססין למיתה קמ"ל ספינתו בים ובאה לו בריבואות עשיר הוא אמר רב חסדא כשהיתה מוחכרת ומושכרת ביד אחרים והאיכא שבירות *שבירות אינה משתלמת אלא לבסוף ותיפוק ליה משום ספינה הא מני ר"א היא דתנן *רבי אליעזר אומר [ג]אם היה איכר נותן לו צמדו וחמר נותן לו חמורו: **מתני'** השנים בנידר כיצד [ד]ילד שהעריך זקן נותן ערך זקן וזקן שהעריך את הילד נותן ערך ילד הערכין בנערך כיצד איש [ה]שהעריך האשה נותן ערך אשה ואשה שהעריכה איש נותנת ערך איש והערך בזמן הערך כיצד העריכו [ו]פחות מבן חמש ונעשה יתר על בן חמש פחות מבן עשרים ונעשה יתר על בן עשרים נותן [ז] בזמן הערך: **גמ'** ת"ר אתה הקשית דמים לערכין *מרגלית [מעל ה' ב' מ"מ קו"ה] לקלים *ולידון בכבודו יכול נקיש ערכין לדמים [מעל ה' ב' מ"מ קו"ה] [ח] שיתן כשעת נתינה ת"ל °בערכך (כן) יקום אינו נותן אלא בזמן הערך: **מתני'** יום שלישים כלמטה הימנה שנת חמש ושנת עשרים כלמטה [ג] מהם שנאמר °ואם מבן ששים שנה ומעלה הרי אנו למדים בכולן משנת ששים מה שנת ששים כלמטה [ד] הימנה אף שנת חמש ושנת עשרים כלמטה [ה] הימנה הן אם עשה שנת ששים כלמטה ממנה להחמיר נעשה שנת חמש ושנת עשרים כלמטה [ו] ממנו להקל ת"ל שנה שנה לגזירה שוה מה שנה האמורה בשנת ששים כלמטה אף שנה האמורה [ז] משנת חמש ושנת עשרים כלמטה ממנו בין להקל ובין להחמיר ר"א אומר עד שיהו יתירות על השנים חדש ויום אחד: **גמ'** מופנה דאי לא מופנה איכא למיפרך כדפרכינן שנה שנה יתירי כתיבי לימא מתני' דלא כרבי דאי רבי האמר *) עד ועד בכלל דתניא °מיום הראשון ועד יום השביעי יכול ראשון ולא ראשון בכלל שביעי ולא שביעי בכלל

*) [ברכות כו: וש"נ]

[ב] אביו גוסס כו'. פי' לא יגיד בראייה ולא יגיד בהגדה אם לא ראה סיאה [ג] אם היה איכר נותן לו צמדו וחמר נותן לו חמורו. וכמי דמת דמי שהגיע כבר לידו ועשיר הוא קמ"ל: [כשהיתה] מוחכרת. [חכירות] מתצית שכר או לשלש: [משתלמת אלא לבסוף]. ועדיין לא הגיע לידו ולא הוי עשיר: [ותיפוק ליה משום ספינה. נופה שהיא שלו והוי עשיר]: דאמר מני. דלא השבינן ליה: ר' אליעזר היא. דאמר לקמן במקריש נכסיו אם היה איכר [נותנין לו צמדו] אף הכא אם היה ספן נותן לו ספינתו: [השנים בנידר שתולין זמן השנים בנידר ולא בנדיר כדמפרש כיצד ילד שהעריך את הזקן כו': הערך בזמן הערך תולין את הערך בזמן שהעריך. כיצד העריך פחות מבן חמש ולא הספיק ליתן הערך עד שנעשה יותר מבן חמש (אינו נותן אלא ערך כו'. ולא הספיק ליתן הערך עד בן חמש) או פחות מעשרים כו' אינו נותן אלא כפה שהיה חייב ליתן בזמן שהעריך: אתה הקשית אותה דכתיב בבהמה מומאה כדכתיב והערך אותה הכהן ואין ערכין לבהמה אלא דמים כדכתיב כערכך כן יקום אלא מ"מ פסיק ליה כלשון ערכין להקיש דמים לערכין לאלו הוינן דמרגלית לקלים כדאמר בפרק שם היתומים ונתן את הערך ביום הנדר שלא שהא]: מרגלית לקלים. כלומר קל יני שהקריש נכסיו ואיתה לו מרגלית משובחת אין שמין אותה כן אילו היתה ביד עשיר שיכול להמתין היתה שם כך וכך או מי שהיה מעלה אותה לכרך פלוני היה מוכרה ביוקר אלא אין להקדש אלא כמה שהיא שוה בשעתו של מקריש ושעתו שאין ממתינין אותה לאמתין אלא להכי אתקש דמים לערכין דאין לו אלא בזמן הערך: ולידון בכבודו. שאם אמר דמי ראשון אז כבדי בערכין ונותן דמי כולו מפני שהגשמה תלויה בו): יכול נקיש ערכין לדמים. שיתן כשעת נתינה כדכתיב ונתן את ערכך ביום הנדר. והאי ערכך הוינו דמים כדאמרן לעיל: ת"ל בערכך כן יקום. כשעת הערך יקום: [יום שלשים כלמטה הימנו. שאם העריך ביום שלשים כאילו העריך פחות מבן חדש ואינו נותן כלום: שנת חמש ושנת עשרים כלמטה הימנה. שאם

[ב] אביו גוסס כו'. [וגם אינה ראה סיאה]

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ליומא וכו' שנת דשנת עשרים:

[קדושין עח: שבועות לג. לה: ניעון כתי.]

[קדושין מח: סג. ב"מ סה. עג. קי:]

לקמן כג:

רבינו גרשום

ומתה בתו. שנתרחק: כל שתחלתו וסופו בכשרות כשר אע"פ שבנתים היה פסול: בראייה והגדה תלא רחמנא. בלבר שיהא ראוי בשעת ראיה והגשעת הגדה אע"ג דאיפסל בנתיים לא איכפת לן. [והא איכא.ראוי]: הוא. עד למה לי: ת"ל והוא עד. [עד] שישמע העד בידוד קול אלה ולא שישתתפנו עם אחרים: יכול אפי' אמר כל מי. כלומר מכם שיודע העדות יהא מושבע: ת"ל והוא עד. והרי ייחד עדיו שהרי עדיו השביע ולא אחרים: אבל בקרבנות אינו כן. שאם היה עני והעשיר אינו מביא קרבן עשיר: אלא אפ"ל מת אביו בשעה שהוא חייב להביא קרבן והניח לו ריבוא ליטרא או ספינתו בים ובאה לו בריבואות שכירות אין להקדיש [בהן] כלום ומביא קרבן עני: מאי שנא בקרבנות דאין להקדיש בהן כלום וס"ש בערכין עני והעשיר דינתן ערך עשיר משום דבקרבנות כתיב אשר לא תשיג ידו בפתרתו אי משיג בזמן הדרה אין אי לא לא אבל בערכין כתיב כפי אשר תשיג יד הנודר יעריכנו הכהן איכתי ששאיג יתן ערך עשיר והא דאמרינן לקמן (דף כד.) שלא ישהא (אפילו) מרגליות לקלים כו' הני מילי כי לית ליה אבל כי אית ליה מידי ימתין ויתן ערך עשיר: אביו מת בשעת הבאת קרבן עשיר הוא. אמאי מביא קרבן עני: אימא מניח לו. כלומר לא תימא מת והניח לו שכבר באו לידו אלא מניח אביו [לו]: פשיטא. שאין להקדש כלום שעדיין לא הגיעו לידו: [מהו דתימא] רוב גוססין למיתה. וכמי דמת דמי שהגיע כבר לידו ועשיר הוא קמ"ל: [כשהיתה] מוחכרת. [חכירות] מתצית שכר או לשלש: [משתלמת אלא לבסוף]. ועדיין לא הגיע לידו ולא הוי עשיר: [ותיפוק ליה משום ספינה. נופה שהיא שלו והוי עשיר]: דאמר מני. דלא השבינן ליה: ר' אליעזר היא. דאמר לקמן במקריש נכסיו אם היה איכר [נותנין לו צמדו] אף הכא אם היה ספן נותן לו ספינתו: [השנים בנידר שתולין זמן השנים בנידר ולא בנדיר כדמפרש כיצד ילד שהעריך את הזקן כו': הערך בזמן הערך תולין את הערך בזמן שהעריך. כיצד העריך פחות מבן חמש ולא הספיק ליתן הערך עד שנעשה יותר מבן חמש (אינו נותן אלא ערך כו'. ולא הספיק ליתן הערך עד בן חמש) או פחות מעשרים כו' אינו נותן אלא כפה שהיה חייב ליתן בזמן שהעריך: אתה הקשית אותה דכתיב בבהמה מומאה כדכתיב והערך אותה הכהן ואין ערכין לבהמה אלא דמים כדכתיב כערכך כן יקום אלא מ"מ פסיק ליה כלשון ערכין להקיש דמים לערכין לאלו הוינן דמרגלית לקלים כדאמר בפרק שם היתומים ונתן את הערך ביום הנדר שלא שהא]: מרגלית לקלים. כלומר קל יני שהקריש נכסיו ואיתה לו מרגלית משובחת אין שמין אותה כן אילו היתה ביד עשיר שיכול להמתין היתה שם כך וכך או מי שהיה מעלה אותה לכרך פלוני היה מוכרה ביוקר אלא אין להקדש אלא כמה שהיא שוה בשעתו של מקריש ושעתו שאין ממתינין עד לשוק שתמכר ביוקר. [וכן פרה אין ממתינין אותה לאמתין אלא להכי אתקש דמים לערכין דאין לו אלא בזמן הערך: ולידון בכבודו. שאם אמר דמי ראשון אז כבדי בערכין ונותן דמי כולו מפני שהגשמה תלויה בו): יכול נקיש ערכין לדמים. שיתן כשעת נתינה כדכתיב ונתן את ערכך ביום הנדר. והאי ערכך הוינו דמים כדאמרן לעיל: ת"ל בערכך כן יקום. כשעת הערך יקום: [יום שלשים כלמטה הימנו. שאם העריך ביום שלשים כאילו העריך פחות מבן חדש ואינו נותן כלום: שנת חמש ושנת עשרים כלמטה הימנה. שאם

עין משפט נר מצוה

ח א מיי' פ"ע מהל' שבועות הל"א: שייך לעיל:

ט ב מיי' פ"י מהל' שגגות הלכה י:

י ג מיי' פ"ג מהל' ערכין הלכה יח ופסק כתי"ס עי' כ"מ:

יא ד ה מיי' פ"ח מהל' ערכין הל"ד:

יב ו מיי' פ"ג מהל' ערכין הל"ח:

יג ז מיי' פ"ח מהל' ערכין הל"ג:

[ע' לקמן כד. ושי' תוי"ט במשנה כ ד"ה רבי יהודה]

שיטה מקובצת

א) נותן כזמן הערך: ב) שיתן כשעת נתינה. פרש"י פשיטא דיהיב דמים כשעת נתינה ולא כשעת הנדר וכו' ולא נהירא דלמ"ד בדמוק שיימינן מי ידעינן פמח היה שוה בשעת הנזק יעוד תניא בתוספתא דומר בבהמה מובאתם שאם אמר דמי בהמה עלי ומתה חייב דמי פלוני עלי ומת פטור מצינו למימר דמעמא לפי שיש דמים לפת דאמור בהנאה. ע"ל בגליון: ג) כלמטה הימנו שנאמר תיבת מהם נמחק: ד) כלמטה הימנו: ה) כלמטה הימנו: ו) כלמטה ממנה: ז) האמורה בשנת חמש: ח) כעבר הנמכר בשוק: ט) יש לפתות מבן ט) שנת פטור מהתיא לא קשיא לרש"י דדהם היינו טעמא לפי שהבהמה אף לאחר שמתה יש דמים לגבילה אבל אדם שמת אין לו דמים דמת אסור בהנאה מ"ה מתא דתנן לקמן בפ' האומר משקלי עלי שור זה עלי עולה בית זה עלי קרבן מת השור ונפל הבית חייב לשלם משמע שמשלם כמו שהיה שוה כשהיא חי לכך נ"ל דבבי בהמה אם אמר דמי עלי ומתה אדם נותן כשעת הנדר לפי שאדם יורע שומת הבהמה אבל באדם שאין אדם יודע שומות אבל שבעת ימים כיון

[ע' מוי' ר"ה ד"ה ליומא וכו' שנת דשנת עשרים:]

[קדושין עח: שבועות לג. לה: ניעון כתי.]

[קדושין מח: סג. ב"מ סה. עג. קי:]

לקמן כג:

הגהות הב"ח

(ב) רש"י ד"ה ליומא וכו' שנת דשנת עשרים:

[ע' לקמן כד. ושי' תוי"ט במשנה כ ד"ה רבי יהודה]

רבינו גרשום

ומתה בתו. שנתרחק: כל שתחלתו וסופו בכשרות כשר אע"פ שבנתים היה פסול: בראייה והגדה תלא רחמנא. בלבר שיהא ראוי בשעת ראיה והגשעת הגדה אע"ג דאיפסל בנתיים לא איכפת לן. [והא איכא.ראוי]: הוא. עד למה לי: ת"ל והוא עד. [עד] שישמע העד בידוד קול אלה ולא שישתתפנו עם אחרים: יכול אפי' אמר כל מי. כלומר מכם שיודע העדות יהא מושבע: ת"ל והוא עד. והרי ייחד עדיו שהרי עדיו השביע ולא אחרים: אבל בקרבנות אינו כן. שאם היה עני והעשיר אינו מביא קרבן עשיר: אלא אפ"ל מת אביו בשעה שהוא חייב להביא קרבן והניח לו ריבוא ליטרא או ספינתו בים ובאה לו בריבואות שכירות אין להקדיש [בהן] כלום ומביא קרבן עני: מאי שנא בקרבנות דאין להקדיש בהן כלום וס"ש בערכין עני והעשיר דינתן ערך עשיר משום דבקרבנות כתיב אשר לא תשיג ידו בפתרתו אי משיג בזמן הדרה אין אי לא לא אבל בערכין כתיב כפי אשר תשיג יד הנודר יעריכנו הכהן איכתי ששאיג יתן ערך עשיר והא דאמרינן לקמן (דף כד.) שלא ישהא (אפילו) מרגליות לקלים כו' הני מילי כי לית ליה אבל כי אית ליה מידי ימתין ויתן ערך עשיר: אביו מת בשעת הבאת קרבן עשיר הוא. אמאי מביא קרבן עני: אימא מניח לו. כלומר לא תימא מת והניח לו שכבר באו לידו אלא מניח אביו [לו]: פשיטא.

[ב] אביו גוסס כו'. [וגם אינה ראה סיאה]

הגהות הב"ח

(ג) רש"י ד"ה ליומא וכו' שנת דשנת עשרים:

[ע' לקמן כד. ושי' תוי"ט במשנה כ ד"ה רבי יהודה]

רבינו גרשום

ומתה בתו. שנתרחק: כל שתחלתו וסופו בכשרות כשר אע"פ שבנתים היה פסול: בראייה והגדה תלא רחמנא. בלבר שיהא ראוי בשעת ראיה והגשעת הגדה אע"ג דאיפסל בנתיים לא איכפת לן. [והא איכא.ראוי]: הוא. עד למה לי: ת"ל והוא עד. [עד] שישמע העד בידוד קול אלה ולא שישתתפנו עם אחרים: יכול אפי' אמר כל מי. כלומר מכם שיודע העדות יהא מושבע: ת"ל והוא עד. והרי ייחד עדיו שהרי עדיו השביע ולא אחרים: אבל בקרבנות אינו כן. שאם היה עני והעשיר אינו מביא קרבן עשיר: אלא אפ"ל מת אביו בשעה שהוא חייב להביא קרבן והניח לו ריבוא ליטרא או ספינתו בים ובאה לו בריבואות שכירות אין להקדיש [בהן] כלום ומביא קרבן עני: מאי שנא בקרבנות דאין להקדיש בהן כלום וס"ש בערכין עני והעשיר דינתן ערך עשיר משום דבקרבנות כתיב אשר לא תשיג ידו בפתרתו אי משיג בזמן הדרה אין אי לא לא אבל בערכין כתיב כפי אשר תשיג יד הנודר יעריכנו הכהן איכתי ששאיג יתן ערך עשיר והא דאמרינן לקמן (דף כד.) שלא ישהא (אפילו) מרגליות לקלים כו' הני מילי כי לית ליה אבל כי אית ליה מידי ימתין ויתן ערך עשיר: אביו מת בשעת הבאת קרבן עשיר הוא. אמאי מביא קרבן עני: אימא מניח לו. כלומר לא תימא מת והניח לו שכבר באו לידו אלא מניח אביו [לו]: פשיטא.

ואי בעיא אימא לכל מרלה עיני הכהן . ואיכו יכול לראות בראש מפני הטבור וברגל בין אצבע לאצבע וא"ת הכא מסמע דפרח בכולו לא שייך ברגל ובראש מקומן (זבחים דף מט:) לא מסמע כך מו) דאיכא התם ר' כתן בן אבטולמוס אמר מנין לפריחה בבגדים שהיא טהורה נאמר קרחת וגבחת בבגדים ונאמר קרחת וגבחת בראש מה להלן פרחה בכולו טהור אף כאן פרחה בכולו טהור כרגל אף כאן פי' בראשו כולו הפך טהור מ"מ) [מסמע] דפריחה שייך בפיר ברגל דליף ראש מרגל יז) : **ופדיון** מבן חדש ומעלה . ותפסנו אחר מקרא זה ולא מלאתוהו כ"א ופדוין מבן חדש תפדה ומה דרים הכי מדכתיב ופדוין מבן חדש דמסמע מבן חדש ומעלה מלא כתיב בן חדש : **שנתו** שלו ולא שנתו של עולם . הק' הרב שמואל בן הרב אלחנן ל"ל קרא תיפוק ליה מסברא דאלמא"ה היאך נמלא תמידין כסדרן לר"ה אם עולה קודם ר"ה מיד כשנכנס ר"ה בן ב' שנים הוא ואינו כבש בן שנה בעינן לתמידין ואם הוא עולה יום ר"ה מתוסר זמן הוא יח) ויש מפרשים דאין אנו מתמיהין מנין שנתו כי אם מיום הרגלה דלתמרין גבי בכור לפני ה' אתכלנו שנה בשנה ולתמרין (ר"ה דף ו:) דאין אנו מונין אלא מיום הרגלה ה"מ לתמרין הכא ואינו כן דלא לתמרין דין זה כ"א לענין כל תאחר אבל לענין מיין שנו לא דהא לתמרין בפ"ב דזבחים (דף כה:) דשעות פוכלות בקדשים פי' אם שחט כבש [ביום] השלמת שנתו קודם שהגיע מעת לעת לדילמו ולא הספיק לזרוק הדם עד שעבר מעת לעת לעשות לידמו פסול ואי אזלינן ביה אחר הרגלה לא תמצא דין זה שהרי לעולם הוא בן שנתו אלא ש"מ דאזלינן אחר הלידה ממש א"כ הדרא קושיא לדוכתיה ואומר מורי ה"ר שמואל דשפיר *(איכא מרכו תרי קראי) דאי אלו הכי לא תמרין ביה מעת לעת לעשות בכל' לקמן בפרק בתרא יט) (דף לא.) : **בתוספתא** שני תבואות פעמים שאדם אוכל ג' תבואות בב' שנים . וא"ת היכי דרשינן מהאי קרא הכי ואימא ד' תבואות לפי שמע ממעט שנים הרי כאן ג' תבואות בב' שנים . דפשיטא לן דמפרש לקמן מרחשו ולא רלתן בכולל : **ת"ל עד יום שאחד ועשרים לחדש בערב .** אלמא יום רלתן בכולל דכתיב ברישא דקרא בערב תאכלו מלות ושביעי נמי בכולל מסיפיה דקרא דכתיב בערב : **שקולין משקלי** תורה אור **קרמי** . שקולין הן ו) המדרשות לפי מדרשו של רבי יש להכריעו ללמוד מבן ויש להכריעו ללמוד לכתיב מבן חדש ועד בן חמש שנים והיה ערכך וגו' ואומרים עד ועד בכולל הרי בן חמש שנים ועד בן כ' וגו' ולרבי מבן חמש וכן חמש בכולל האמור מיום הראשון הראשון בכולל הרי שנת ה' כלומעלה הלכך לי לתו ג"ש לא קמה לן הכרעה להיכא : **מבן ה' הו ל"ל .** הכי ה"ל למיכתב ועד בן עשרים שנה והיה ערכך וגו' ועד בן שנים שנה **מפי מיומין דגופו** . דסימני נגע שבמקום שיער נידון בשיער לחוב ז) וכנגע בבשר בבר נידון : **לכל מראה** . ואיכו יכול לרחות בראש מפני הטבור וברגל בין אצבע לאצבע : **ונאמר להלן** . גבי לוים חדש ומעלה מה להלן חדש ויום אחד דכתיב מבן חדש ומעלה דכבר נכנס בה חדש אחר לא כאן חדש ויום אחד : **מה התם חד יומא** . מעלה דכתיב גבי חדש לא הוי אלא חד יומא אף מעלה דהכא לא הוי אלא חד יומא : **ג"ש מאי אהני לי** . בלא ג"ש ידענא דחד יומא בעינן דהא ומעלה כתיב : **שנה האמורה בקדשים** . כגון (במדבר כח) כבשים בני שנה : **שתי שנים שבשדה אחוזה** . ת) (שהוא) שהמוכר שדה אחוזה אינו רשאי לגאול עד שתהא ב' שנים ביד הלוקח דכתיב (ויקרא כה) במספר שני תבואות ימכר לך ומיעוט שנים שתים : **ושבעה ושבעה** . שנים המאורים בבן ובבת ולקמן מפ' לה : **מעת לעת** . אותו יום ואותה שעה לשנה הבאה ולא אזלינן בתר מנין עולם דכי מנין תשרי ניתחשב ליה שהא : **שני תבואות** . כיון דכתיב שני ט) שני תבואות במשמע תבואות ל"ל אלא מלמד שכל תבואה שמגלא כאותן ב' שנים יאכל ואפי' ג' כגון אם מכרו לו בניסן מליאה קמה י) ולא יגאלנה עד שתי שנים בניסן באותו יום ואם קדם ולקה הרי שאכל ג' תבואות וכשיפדנה יא) מוכר יחשוב שנים מיום שמכרה עד היובל אם היו עשר שנים והוא מכרה בעשרה מנים נמצא שמכרה לכל שנה במנה שהרי ביובל היתה עתידה לחזור הלכך כשהוא פודה עכשיו עומדן שמנה מנים לשמנה שנים המותרים וזה אכל שלש תבואות שוות יב) כמה מנים בשתי שנים ואינו אלא חזרין בתר מנין עולם מתשרי הבאה בשנה האחרת הוה פריק ליה ולא הוה אכיל אלא שתי תבואות : **לערכין** . דלא אזלינן בשנת חמש ועשרים ושנים בתר מנין עולם : **לפרקין דיולא דופן** . במסכת נדה (דף מה:) יג) בן י"ב שנה נדרין נבדקין בן י"ג נדרין קיימין בת אחת עשרה נדריה נבדקין בת שתים עשרה נדריה קיימין וכן הרבה שנות בן ובת יד) שניו שם וקאמר הכא דכולהו מעת לעת שמולדו : **האמר רב** . התם במסכת נדה (דף מז:) : **סלכתא בכולה פירקין** . דיולא דופן מעת לעת : **מ"ט לא אמר ליולא דופן** . הואיל וסבירא ליה נמי התם מעת לעת : **אמר לך** . אפי' הכי הכא לא קתני להו דומיא דהכך שנה דקדשים ולעבד עבדי קתני דאחוריתא והכהנ שנים דיולא דופן כולהו דרבנן : **כענין שנאמר מרחשו ועד רגליו** . דפשיטא לן דמפרש לקמן מרחשו ולא רלתן בכולל : **ת"ל עד יום שאחד ועשרים לחדש בערב .** אלמא יום רלתן בכולל דכתיב ברישא דקרא בערב תאכלו מלות ושביעי נמי בכולל מסיפיה דקרא דכתיב בערב : **שקולין משקלי** תורה אור **קרמי** . שקולין הן ו) המדרשות לפי מדרשו של רבי יש להכריעו ללמוד מבן ויש להכריעו ללמוד לכתיב מבן חדש ועד בן חמש שנים והיה ערכך וגו' ואומרים עד ועד בכולל הרי בן חמש שנים ועד בן כ' וגו' ולרבי מבן חמש וכן חמש בכולל האמור מיום הראשון הראשון בכולל הרי שנת ה' כלומעלה הלכך לי לתו ג"ש לא קמה לן הכרעה להיכא : **מבן ה' הו ל"ל .** הכי ה"ל למיכתב ועד בן עשרים שנה והיה ערכך וגו' ועד בן שנים שנה **מפי מיומין דגופו** . דסימני נגע שבמקום שיער נידון בשיער לחוב ז) וכנגע בבשר בבר נידון : **לכל מראה** . ואיכו יכול לרחות בראש מפני הטבור וברגל בין אצבע לאצבע : **ונאמר להלן** . גבי לוים חדש ומעלה מה להלן חדש ויום אחד דכתיב מבן חדש ומעלה דכבר נכנס בה חדש אחר לא כאן חדש ויום אחד : **מה התם חד יומא** . מעלה דכתיב גבי חדש לא הוי אלא חד יומא אף מעלה דהכא לא הוי אלא חד יומא : **ג"ש מאי אהני לי** . בלא ג"ש ידענא דחד יומא בעינן דהא ומעלה כתיב : **שנה האמורה בקדשים** . כגון (במדבר כח) כבשים בני שנה : **שתי שנים שבשדה אחוזה** . ת) (שהוא) שהמוכר שדה אחוזה אינו רשאי לגאול עד שתהא ב' שנים ביד הלוקח דכתיב (ויקרא כה) במספר שני תבואות ימכר לך ומיעוט שנים שתים : **ושבעה ושבעה** . שנים המאורים בבן ובבת ולקמן מפ' לה : **מעת לעת** . אותו יום ואותה שעה לשנה הבאה ולא אזלינן בתר מנין עולם דכי מנין תשרי ניתחשב ליה שהא : **שני תבואות** . כיון דכתיב שני ט) שני תבואות במשמע תבואות ל"ל אלא מלמד שכל תבואה שמגלא כאותן ב' שנים יאכל ואפי' ג' כגון אם מכרו לו בניסן מליאה קמה י) ולא יגאלנה עד שתי שנים בניסן באותו יום ואם קדם ולקה הרי שאכל ג' תבואות וכשיפדנה יא) מוכר יחשוב שנים מיום שמכרה עד היובל אם היו עשר שנים והוא מכרה בעשרה מנים נמצא שמכרה לכל שנה במנה שהרי ביובל היתה עתידה לחזור הלכך כשהוא פודה עכשיו עומדן שמנה מנים לשמנה שנים המותרים וזה אכל שלש תבואות שוות יב) כמה מנים בשתי שנים ואינו אלא חזרין בתר מנין עולם מתשרי הבאה בשנה האחרת הוה פריק ליה ולא הוה אכיל אלא שתי תבואות : **לערכין** . דלא אזלינן בשנת חמש ועשרים ושנים בתר מנין עולם : **לפרקין דיולא דופן** . במסכת נדה (דף מה:) יג) בן י"ב שנה נדרין נבדקין בן י"ג נדרין קיימין בת אחת עשרה נדריה נבדקין בת שתים עשרה נדריה קיימין וכן הרבה שנות בן ובת יד) שניו שם וקאמר הכא דכולהו מעת לעת שמולדו : **האמר רב** . התם במסכת נדה (דף מז:) : **סלכתא בכולה פירקין** . דיולא דופן מעת לעת : **מ"ט לא אמר ליולא דופן** . הואיל וסבירא ליה נמי התם מעת לעת : **אמר לך** . אפי' הכי הכא לא קתני להו דומיא דהכך שנה דקדשים ולעבד עבדי קתני דאחוריתא והכהנ שנים דיולא דופן כולהו דרבנן : **שבזכר**

בענין שנאמר מראשו ועד רגליו *ראשו ולא רגליו ראשו בכלל ט) רגליו ולא רגליו בכלל ת"ל *עד יום האחד ועשרים לחודש בערב *רבי אומר אינו צריך ראשון וראשון בכלל שביעי ושביעי בכלל אפי' תימא רבי שקולי משקלי קראי כדי כתיב מבן חודש ועד בן חמש שנים תו מבן חמש (ועד בן כ') למה לי הילכך אישתקלו להו אמר מר ראשו ולא ראשו בכלל רגליו ולא רגליו בכלל מנלן איבעית אימא שאני סימנים דגופו מסימנים דראשו איבעית אימא *לכל מראה עיני הכהן : ר"א אומר עד שיהו יתירות על השנים חודש ויום אחד : תניא ר"א אומר נאמר כאן למעלה ונאמר להלן ב) *חודש ומעלה מה להלן מבן חודש ויום אחד אף כאן (מבן) חודש ויום אחד ואימא כי התם מה התם חד יומא אף כאן חד יומא א"כ ג"ש מאי אהני ת) ת"ר ג) שנה האמורה בקדשים שנה האמורה בבתי ערי חומה שתי שנים שבשדה אחוזה ושש שנים שבעבד עברי וכן שבבן ושבבת ב) כולן מעת לעת שנה האמורה בקדשים מנלן *אמר רב אחא בר יעקב אמר קרא *כבש בן שנתו שנתו שלו ולא של מנין עולם *שנה האמורה בבתי ערי חומה דכתיב *עד תום שנת ממכרו *ממכרו שלו ולא שנה למנין עולם שתי שנים *שבשדה אחוזה דכתיב *במספר שני תבואות ימכר לך *פעמים שאדם אוכל שלש תבואות בשתי שנים *שש שבעבד עברי דכתיב *שש שנים יעבוד ובשביעית זימנין דבשביעית נמי יעבוד *ושבבן ושבבת כולן מעת לעת למאי הילכתא אמר רב גידל אמר רב *לערכין רב יוסף אמר לפרקין דיוצא דופן א"ל אביי לרב יוסף מי פליגתו א"ל לא אנא אמרי הדא והוא אמר הדא הכי נמי מסתברא דאי ס"ד פליגי ד) מ"ד לערכין לא אמר ליוצא דופן והאמר רב הילכתא ה) בבולה פירקא מעת לעת ואלא למאן דאמר לערכין מ"ט לא אמר ליוצא דופן דומיא דהנך מה הנך דכתיבא אף הנך דכתיבא ואידך אי סלקא דעתך דכתיבא האי שבבן ושבבת

ט) נדה מז: [כל כענין דוספסתא דנגעים פ"ינ] כ) [ע' תוס' נדה מז: ד"ה כולן]

ל) לעיל לא ממלא ותאוני ל"ל בנדה דף מד ע"ב . כ) ותף דבזכתים דף כה ע"ב מפיק ליה מדכתיב בני פסח זכר בן שנה יהיה לכם ע"ש תוכא למיכר דפסח שתי דמעין מיעים לשלר קדשים .

שנה דשמעע שתהא שנת חמש בלמעלה הימנה עד עשרים הילכך איצטריך ג"ש : משום הכי לא אמרינן ראשון בכלל ורגליו בכלל דשאני סימנים דגופו מסימנים דראשו . דסימנין דגופו ניידונין בשער לבן ובפסיון וטסימנים דראשו נידונין בשיער צהוב) : לכל מראה עיני הכהן . ואין עיני הכהן שלמות להסתכל בראיה אחת ראשו ורגליו : מה להלן . חדש ויום אחד דכתיב ביה ומעלה : מה התם חד יומא . יותר על מה שכתוב בתורה דכתיב ופדויו מבן חדש תפדה אף הכא נמי חד יומא שלא יהי יתירות על השנים אלא יום אחד : [א"כ ג"ש מאי אהני ליה . אלא להכי אתיא ג"ש לחדש ויום אחד : כולן] מעת לעת . [י"ב חדש] מיום ליום . ולא [שנה] למנינו של עולם דאי למנין העולם מתשרי ועד ניסן עלתה לו שנה : פעמים שאדם אוכל [ג' תבואות בב' שנים]. כגון שמכרה לו לפני ר"ה והיא מלאה פירות הרי זה יאכל פירות אלו ונוורעה ואוכל מזונה פירות לפני ר"ה אחד [ונוורעה ואוכל ממנה פירות עד ר"ה נמצא אוכל ג' תבואות בב' שנים ואי אזלינן בתר שנים של עולם כיון שמכרה לו לפני ר"ה הכאה נמצאו יוצאות ב' שנים : שש שנים יעבוד ובשביעית . דשמעע דבשביעית נמי יעבוד דו"ו מוסיף על ענין ראשון שקונאר בתרי שנה ראשונה : [לערכין . חמש שנים ועשרים וששים שנה האמורין בערכין כולן מעת לעת : לפרקין דיוצא דופן.דמס' נדה דתנן התם בת ג' שנים ויום אחד בן חשע שנים ויום אחד בת י"א שנה ויום א' בת י"ב שנה בן י"ג שנה כל אלו שנים מעת לעת] : מי פליגיתו . אם ורב גידל דאת לא סברת דרב גידל : לא פליגינן אנא אמרי משמיה דרב הדא והוא אמר הדא : דומיא דהנך . דבתי ערי חומה ושדה אחוזה ועבד עברי [וערכין] כתיבי

ה) [ע"ש] ד"ה מה שם יתיבי .

ט) [ע"ש] ד"ה מה שם יתיבי .

ל) [ע"ש] ד"ה מה שם יתיבי .

כ) [בתוספות ותוספות הרא"ש] ל) [ע"ש] ד"ה מה שם יתיבי .

מעד שנת ממכרו הא"א מיום ליום אין מעת לעת לא ה"ג הו"א הכא אילו לא כתיבי תרי קראי : כ) תבואות והבואות דהו"ל למכתב : כל] שתבואה אחרת יש :

שיטה מקובצת

ט) רגליו ולא רגליו בכולל הקשה הר"ר אלחנן דהכא משמע דפרח בכולו טהור חוץ מרגליו וקשה מהא דאמרי' בזבחים דף מ"ט ע"ב וא"תקש ראשו לרגלו מה להלן כולו הפך לבן פרח בכולו טהור אף ראשו פרחה בכולו טהור והא לא אשכחן פריחת נגע (בכולו) [ברגליו] דטהור וי"ל דכי היכי דחלוקים רגליו מכל הגוף שאם פרחה בכל הגוף בלא רגליו דטהור ה"נ אם פרחה בכל רגליו בלא שאר הגוף טהור . וכ"ל דהא שיגריא ליתא דכל נגע עור בשר איכן נטהרין בפריחה עד שתפרח בכל מקום הראוי ליטמא בנגעי עור הבשר ובפרק ר' דנגעים קתני אלו מקומות באדם וכו' ואין מעכבין את הנתוק כולו לבן וכו' והחשב התם וכף הרגל וגם אינו מטמא בהתרה.ופי' ר"ש משום החשיב כבית התחרים לפי שאדם דורך עליו והוא מכוסה תמיד וראי דקאמר הכא ולא רגליו בכולל היינו כף הרגל וראי דקאמר התם מה רגליו פרחה בכולו טהור היינו בהרת שעל רגליו שאם פרחה בכולו טהור : כ) להלן . ס"א ופדויו מבן חדש וזהו גירסת הרוס' אבל בס"א אינו וכן גירסת רש"י ז"ל : ג) שנה האמורה בקדשים בפ"ב דזבחים איכא ס"ר שעות פוסלות בקדשים דדריש שה תמים זכר בן שנה יהיה שיהיו כל הוויותיו תם וכן שנה ופרץ ומי איכא מידי דבשעת שחיטה בן שנה ובקבלה והולכה בן שתי שנים אמר רבא זאת אומרת שעות פוסלות בקדשים והשתא מעת לעת של קדשים אינו שוה לאחרי' דלא בעינן בהו מעת לעת בשעות כדפרש"י ה) לעיל גבי שלשים יום איכא בינייהו ושבה דבתי ערי חומה נמי משמע בפרק בתרא דבעינן מעת לעת אף בשעות דדריש התם עד תום שנת כו' והקשה רבינו מאיר מאי איצטריך דאי קרא גבי קדשים . מהתם קרא דדריש בוכתים בן שנה יהיה דשעות פוסלות ידענינ דלשנתו מנין דאי מנין לומנין העולם לא משכחת לה דבשעת שחיטה היה בן שנה ובריקה היה בן שתים שאם שחטו סמוך לבית השמשות ונזרק בלילה תיפוק ליה משום לן. ותירץ דאיצטריך הוצא קרא לאשמועינן דפסול משום עברה ומנו ואם עלה ירד כדאמרינן בפ' בתרא דזבחים גבי בני יונה שעבר זמנן שאם עלו ירדו. ומה"א כיון דבשעת שחיטה היה בן שנה ונזרקו לא ירד קם"ל קרא כיון דבשעת קבלה היה יותר מבן שנה אם עלה ירד. וג"ל דאי לאו ידענינ מהכא דבתר שנה דידיה אזלינן לא הוה דרשינן מיהיה דשעות פוסלות וכן גבי בתי ערי חומה איכא תרי קראי : ד) וס"ד לערכין : ה) בבולה פרקין אות א' נסחתי : ו) הן בבקראות לפי. תיבת המדרשות נסחתי: ז) צהוב ובפסיון ונגע שבמקום : ח) תיבת שהוא נסחתי : ט) שני שתי שנים במשמע תיבות שני תבואות נסחתי : י) קמה לא אות ו' נסחתי : יא) וכשיפדנה הגואל יחשוב תיבת המוכר נסחתי : יב) שוות שלש מנים תיבת כמה נסחתי: יג) נדה הוא ומירי בה סוגא בה : יד) ובת שניין שם תיבת שניו : טו) כך דאמרי' התם תיבת דאיכא נסחתי : טז) פתור משמע דפריחה : יז) מרגל וצ"ל דהתם מירי על גבי הרגל דשייך ביה שפיר לכל מראה עיני הכהן והבא מיירי בין אצבע לאצבע : יח) הוא. גלוין ועוד קשה כ) סכלן דשעות פוסלות בקדשים דאי משנתו שלו ולא שנתו של עולם [לאו דוקא דהא בערכין א"צטריך דקרא חד למעוטי שנת עולם דמשמע מעת לעת ר"ל דקשיא הדא מתרצין לאידך דע"כ שנתו לא א"צטריך למעוטי שנת עולם דמתמר דנקא דא"כ לא תמצא תמיר כשר כדפי' אלא א"צטריך משום מעת לעת ולומר דשעות פוסלות עכ"ל הר"ר אליעזר משנה : יט) בתרא דאמרי' ורבנן דהוא מבעיא ליה שנת ממכרו שלו ולא שנת של מנין העולם רימים מבעיא ליה מעת לעת דאי

ל) לעיל לא ממלא ותאוני ל"ל בנדה דף מד ע"ב . כ) ותף דבזכתים דף כה ע"ב מפיק ליה מדכתיב בני פסח זכר בן שנה יהיה לכם ע"ש תוכא למיכר דפסח שתי דמעין מיעים לשלר קדשים .

שבזכר ושבנקבה מיבעי ליה ומאי שנא נקבה דכי מיזקנא [ט] קימא אתילתא ומאי שנא זכר דלא קאי אתילתא אמר חזקיה אמרי אינשי סבא בביתא [כ] פאתא בביתא סבתא בביתא סימא בביתא:

הדרן עלך השג יד

האומר "משקלי עלי נותן [ג] משקלו אם כסף כסף ואם זהב זהב מעשה באמה של ירמטיא שאמרה משקל בתי עלי ועלתה לירושלים ושקלה [ד] משקלה זהב משקל ידי עלי רבי יהודה אומר ממלא חבית מים ומכניסה עד מרפיקו ושוקל [ה] מבשר חמור ועצמות וגידים ונותן לתוכה עד שתתמלא אמר ר' יוסי וכי היאך אפשר לכוין בשר בנגד בשר ועצמות כנגד עצמות אלא שמין את היד כמה היא ראויה לשקול: **גמ'** מאי אם כסף כסף אם זהב זהב אמר רב יהודה פירש כסף כסף פירש זהב זהב פשיטא הא קמ"ל טעמא דפירש הא לא פירש פטר נפשיה בכל דהו כרחבה דאמר רחבה [ו]באתרא דתקלי כופרא פטר נפשיה אפי' בכופרא פשיטא לא צריכא דאיכא דתקל ואיכא דכייל מהו דתימא כיון דכולהו לא תקלי לא קמ"ל אמר רב פפא באתרא דתקלי שמכי פטר נפשיה אפי' בשמכי פשיטא לא צריכא דבתר דשקלי שדו תרי תלתא מהו דתימא בטיל תורת משקל קמ"ל: מעשה באמה של ירמטיא וכו': מעשה לסתור חסורי מחסרא והכי קתני ואם [ז]אדם חשוב הוא אף ע"ג דלא פריש לפי כבודו [ז] *אמרינן ומעשה באמה של ירמטיא שאמרה משקל בתי עלי ועלתה לירושלים ושקלה ונתנה משקלה זהב אמר רב יהודה האומר [ח]קומתי עלי נותן שרביט שאינו נכפף מלא קומתי עלי נותן שרביט הנכפף מיתיבי *קומתי עלי מלא קומתי עלי נותן שרביט שאינו נכפף הוא דאמר כר"ע דדייק לישנא יתירא *דתנן לא [ט]את הבור ולא [את] הדות אף ע"פ שכתב עומקה ורומה וצריך ליקח לו דרך דברי ר"ע וחכ"א אינו צריך ומודה רבי עקיבא בזמן שאמר לו חוץ מאלו שאין צריך ליקח לו דרך אלמא כיון דלא צריך וקאמר לטפויי מילתא קאתי הכא נמי כיון דלא צריך וקאמר לטפויי מילתא קאתי איבעיא להו [ז] עומדי מהו רוחבו

*לערכין. ואם תאמר בערכין מנלן דבעינן מעת לעת ופירש ר"י דילפינן ליה מבן חדש דלי היכי דאיכא בערך בן חדש אלא אם כן יש לו חדש שלם דלא שייך למימר דאחלינן בתר חדש העולה הכי גמי לכל יד] שאר בן חמש ובן עשרים:

הדרן עלך השג יד

האומר משקלי עלי: **מרפיקו**. פי' רש"י אגיל שקורין אשייל"א בלע"ז ולא כראש שהרי בבריתא בגמרא תני עד האגיל ולא אפשר שהוא אשייל"א דאיתא בפרק ב' דזבחים (דף יח:) ולא יתגרו ביצע אלא היו מוגרים במקום זיעה לא למטה ממתניהם ולא למעלה מאגיליהם (ולא תחת אגילי) [אלא כנגד אגילי] ידיהם ולא אמרה דהוא אשייל"א אחרכה אם הוא מקום זיעה לכך פירש רש"י דהוא שקורין קוד"א ובמנחות (דף לז. ושם) ובזבחים (דף יט.) אתרכתי*:

דבתר דשקלי שדו תרי תלתא. ולא"ת בכל מקום כמי היו בבבא בתרא פרק המוכר את הספינה (דף פח:) והיכי ס"ד דבטלה תורת משקל ול"ל דהכי פירוש דהכא באתרא דשקלי שדו תרי תילתי יותר מן הכרע הלכך אלקא דעתך דבטלה כיון שנתן יותר מכדין: **הוא** דאמר כר' עקיבא כו'. תימה מן [י]בריתא מאן תניא לא רבי עקיבא ולא רבנן דעד כאן לא פליגי אלא דמ"מ מוכר בעין יפה מוכר ומר סבר מוכר בעין רעה מוכר ושייר הדרך לעצמו ואינו צריך לרבנן היאור לשון אבל היכא שהיאור צריך לעולם מודו רבנן דמהכי הוא ול"כ בריתא כמאן תרמייה: **איבעיא** להו עומדי מהו. יש לפרש כל הבעיות בחס תמלא לומר והכי פי' עומדי מהו מי אמרינן שרוצה לומר שיהן שרביט שאינו נכפף לו דלמא שרביט שיכול לעמוד בעינן ואע"פ שנכפף רחבי מהו אם תמלא לומר (דעמוד) [בעמדו טוהן] שרביט [שנכפף] ברחבו מהו מי בעינן ברחבו ממש ברחבו אינו יכול לכפוף כשכופף קומתו אינו כופף רחבו הכי גמי משמע שרביט בלא כפיפה או דלמא רוצה לומר שרביט אחרוך כרוחבו ואף על פי שנכפף ואת"ל ברוחבו טוהן שרביט כפוף מז' ישיבתי מהו מי אמרינן שר"ל בלא (הפיכה) [כפיפה] כלומר כמו שאני יושב מראשי ועד רגלי או דילמא שרביט כפוף משמע שהרי כשהוא יושב הוא כופף ואם תמלא לומר דישיבתו משמע שרביט כפוף מפני שהוא כפוף ויושב עוביו מהו מי אמרינן ר"ל בלא כפיפה יז) (בלא) [אלא] עב כעובי קומתו שהרי עוביו אינו כפוף או דילמא שרביט גדול כמלא עוביו אלמא אמר לעצמו פי שהוא כפוף ואם תמלא לומר דבעוביו משמע בכפיפה הקיפו מהו מי אמרינן שר"ל שרביט יח) עד שמקיף כל גופו ועב כל כך שאינו יכול לחזור מכפיפתו או דילמא דבר שמקיפו קאמר ואפילו כל דהו ורביו אלאנן פירש על ישיבתו מי אמרינן שר"ל מראשו ועד מקום ישיבתו קאמר שהוא חלי גופו או דילמא כל גופו קאמר כמו שהוא יושב מראשו ועד רגליו וי"מ ישיבתו מהו מי אמרינן שר"ל שיהן השרביט שיהיה קומת ישיבתו ולא כמלא קומת עמידתו או דילמא שרביט שמהיה מקום ישיבתו קאמר ושוקל

שבזכר ושבנקבה מיבעי ליה. כלומר דקרא דכתיב בערכין (ויקרא כז) אם זכר אם נקבה ולא כתיב בן ובת אבל יולא דופן כולהו בן ובת תנינן: **ומאי שנא**. בערכין דנקבה כי מזקנא יותר על שמיש קיימא אתילתא דערך ילדה שלשים שקל וערך זקנה עשרת שקלים: **ומאי שנא זכר**. דכי עבר על שמיש לא קאי אתילתא דבליר ערך זקן טפי מתילתא בערך ילד דילד חמשים שקלים וזקן ט"ו שקלים: **פאתא**. שכר שתיה אלא למשה ל"א פחתא גרסינן לשון ערוס וערייה דמתרגמינן לערוס פחיה בתרגום של נביאים (יחזקאל מז): **סימא**. ממנון שיכולה לעבודה ולעשות מלאכה בזקוטה:

הדרן עלך השג יד

האומר משקלי עלי: **ירמטיא**. שם האשה: **משקל ידי עלי**. היינו הוא שוקל מ] אם רולה מכניס ואם רולה מיקל: **ממלא חבית מים ומכניסה**. לתוכו: **עד מרפיקו**. אגיל שקורין אשייל"א וכשמכניסה יולאין המים וכשמוליאה נמלאת חסירה: **ושוקל בשר חמור**. שמשקל בשר חמור כמשקל בשר אדם ויהיו בתוכו בשר גידין ועצמות לפי מה שיש ביד לפי שאין משקל עצמות וגידים שוה למשקל בשר ונותן לתוכה עד שתתמלא דהשתא איכא נפח כשיעור ידו מ] וכפי לוחו משקל יתן (מ): **גמ'** נ] **נפשיה בכל דהו**. כל מה שהוא רולה לשקול שקול: **בכופרא**. זפת: **שמכי**. בגלים: **באתרא דתקלי כופרא**. שמוכרים זפת במשקל: **שדו תרי תלתא**. כדרך המוכרין: **בטיל ליה משקל**. ונמלא שאין נמכרין במשקל: **מעשה לסתור**. קתני ריש"א אם כסף כסף כו' ולוקימנא דקאתא לאשמועינן דאי לא יא] פריש פטר נפשיה בכל דהו והדר הני באמה של ירמטיא שאמרה משקל בתי סתם עלי ושקלתה בזהב: **קומתי**. משמע כקומתו ונותן שרביט עד שלא יוכל לכופפו אם פירש כסף כסף ואם זהב זהב: **מלא קומתי**. לא נתכוין אלא למדת גובה קומתו ולא לעובי (ג): **רב יהודה דאמר כר' עקיבא**: **ולא את הבור**. המוכר את הבית לא מכר את הבור שבה או את הדות. בור בתפירה בלא בנין כתלים ודות בבנין: **וצריך**. מוכר ליקח לו דרך מן הלוקח לילך בה לאותו בור ודות שהרי כל הקרקע מכר לו ולא שייר (ג) יב) דסבירא ליה מוכר בעין יפה מוכר: **אינו צריך**. דמוכר בעין רעה מוכר ודרך שייר לו: **בזמן שאמר לו**. מוכר ללוקח בית אני מוכר לך חוץ מאלו בור ודות שאין צריך ליקח לו דרך אלמא כיון דלא צריך לפרושי דהא מסתמא נמי אין בור ודות הבית ופירש ודאי לטפויי מילתא קאמר ולהודיעו שמשייר לעצמו הכא נמי כיון דקומתי משמע נמי גובה קומתי וקאמר מלא יג) (ד) אלמא לטפויי מילתא אתא ולהודיע שאין דעתו אלא למדת הגובה: **עומדי עלי**. מי היי משמע שרביט קומתו או לא: רחבי

[ל"ל אמרינן]

[תוספתא פ"ג]

ב"ב סד. קלמ: [מיר ז:]

רבינו גרשום

כתיבי בתורה בפירוש: אי ס"ד. משום דכתיבה קא מרבי לערכין: שבזכר ושבנקבה [מיבעי ליה]. כדכתיב באורייתא והיה [ערכך] הזכר ואם נקבה היא אלא ש"מ לפירקא דיוצא דופן קא מיירי: [קימא תילתא. דכתיב מבן עשרים שנה עד בן ששים שנה ואם נקבה היא והיה ערכך שלשים שקל וכתיב בבת ס' שנה ומעלה לנקבה עשרת שקלים דהיינו תילתא: זכר לא קאי אתילתא. דכתיב מבן עשרים שנה עד בן ששים המשים שקל ואילו בבן ששים שנה ומעלה כתיב חמשה עשר שקל דהיינו בציר מתילתא]: פאתא בביתא. מוקש: סימא בביתא. ממנון שמשמרת כל מה שיש בבית: **הדרן עלך השג יד**

האומר משקלי עלי. לחת להקדש: אם כסף. נדר נותן כסף משקלו: עד מרפיקו. עד בית שחוי שהוא הכתף וכמה שסכנים ידו לחבית יוצאין המים: ושוקל. ונוטל בשר חמור וגידים ועצמות כנגד היד ונותן לחבית עד שתתמלא שיבוביתו המים עד למעלה ואח"כ יוציא [בשר חמור לתוך היינו משקל ידו] ולפי אותו המשקל יתן: וכי היאך אפשר לכוין [בשר כנגד בשר]. ליתן בשר חמור כנגד בשר ועצמות כנגד עצם שבורות. שמא זרוע העצם יותר מזה העצם ושוקל יותר: אלא שמין את היד כמה היא ראויה לשקול בלא משקל: אפ' בכל דהו: כלומר באיזה דבר שירצה שרגילין בני אדם לשוקלו: [כופרא. זפת]: דכייל. מודד: [שמכי. בצלים]: שדו תרי תלתא. ליתר לצרוכין: קמ"ל. דלא בטיל ופטר נפשיה בכל: דהוא. והשתא אמרת דנתנה משקלה זהב: כי אמרה סתם לפי כבודו (אמרינן) [אמרינן] ליה. אם הוא עשיר (אמרינן) [אמרינן] ליה לחסור שבשקלות: קומתי עלי. כלומר לתת שיעור קומתי של כסף או של זהב להקדש: נותן שרביט. של כסף עב שאינו נכפף מעצמו דאיל ואמר קומתי כלומר דבר שיכול לקיים מעצמו שאינו נכפף: מלא קומתי. [עלי נותן שרביט הנכפף]. כלומר כיון דאמר מלא קומתי בלבד שיהא ארוך כמותי קאמר אפ' דקה: [הוא דאמר כר' עקיבא. רב יהודה: לא את הבור ולא את הדות. לענין מכירה תנן בבבא בתרא. לא מכר לא את הבור ולא את הדות] אע"פ שכתב לו עומקה ורומה. של חצר ויש לומר שהללו בעומקה הן: [וצריך ליקח לו דרך. מוכר מלוקח שילך בה לבורו דמוכר בעין יפה מוכר ולא שייר לעצמו דרך: והכ"א אינו צריך. ליקח לו דרך המוכר בעין רעה מוכר ושייר לעצמו דרך]: ומודה ר' עקיבא בזמן שאמר לו [מוכר ללוקח]. כל הבית אני מוכר לך [חוץ מבור ודות]. זה שאינו צריך ליקח לו דרך] מה טעם הואיל ולא היה צריך לומר חוץ מזה ואמר לכך אמר לשייר לו דרך: אף כאן. כלומר הואיל ואינו צ"ל אלא קומתי עלי ואמר מלא קומתי לפטויי מילתא קאמר. לטפויי מילתא דבורו. ואי"כא דאמרי איפכא קומתי עלי נותן שרביט הנכפף מלא קומתי עלי נותן שרבים שאינו נכפף דכל לישנא (בתרא) [יתירא] לטפויי מילתא אתא: עומדי מהו. אמר עומדי עלי [מהו] יש בלשון הזה לשון נדרים או לא: עד

עין משפט נר מצוה

שייך לנף הקודש

א א ב נ מיי' פ"ב מהל' ערכין הל"ז:

ב ד מיי' שם הל"ז:

ג ה מיי' פכ"ד מהל' מכירה הל' טו וע"ש ופכ"ה שם הל"כ סמג עשין סב טושע"ע חו"מ סי' ריד סעי' ח ג:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ושוקל וכו' יתן סס"ד ותת"כ מ"ה פקר נפשיה וכו' ותת"כ ג"ל ד"ה כתחרא ותת"כ ד"ה בכופרא ותת"כ ד"ה שמכי ותת"כ ד"ה שדי: (ב) ד"ה מלא וכו' לעובי הס"ד ותת"כ מ"ה הוא רב יהודה: (ג) ד"ה ולריך וכו' ולא שייר לו דרך דס"ל מוכר: (ד) ד"ה בזמן וכו' וקאמר מלא לטפויי כ"ל ומיהא אלמא נמחק:

[וע"ע תוס' תולין קו: ד"ה אמר רב ותוס' נדה נ: ד"ה שני ותוס' שבת מגתות נ:. ד"ה קיבולת]

שיטה מקובצת

ח] מיזקנא ומחתא קיימי: כ] פאתא ס"א פויא: ג] משקלי גליף צריך לדקדק באיזה עת שקלו אותו כי הדבר ידוע שאדם כבד יותר בבקר קודם אכילה מאחר אכילי ומסתברא הכל כשעת הנדר. הרא"ש: ד] ושקלה ונתנה משקלה: ה] ושוקל בשר חמור אות מ' נמחק: ו] כבודו אמרינן ליה ומעשה: ז] עומדי מהו פר"י מי הוי כאילו אמר [מלא] קומתי ואינו צריך אלא שרבים הנכפף א"ד שרבים שיכול לעמוד קאמר שאינו נכפף: הקיפו מהו מי אמרינן שרבים עבה קאמר כפוף בהיקפו ואינו יכול לחזור כפיפתו א"ד דאינו צריך להביא רק שרבים שיכול להקיפו ולחזור מכפיפתו. וכן פי' עביו. ישבתו מהו מי אמרינן שרבים כנגד קומתו כשהוא יושב קאמר א"ד כמלא רוחב מושבו קאמר. ורש"י פי' עומד מהו אי משמע קומתי או לא. רחבו עלי מהו מי הוי משמע שרבים זהב דוגמתו או שרבים ארוך כמדת רחבו. היקפו מהו אי יהיב שרבים נכפף ואריך כמדת הקיפו א"ד שרבים עבה כהיקפו בעי למיתב תיקי. תוס': ח] שוקל ידו אם: ט] לפי אותו אות כ' נמחק: י] פטר נפשיה: יא] לא פירש פטר: יב] שייר בה כלום: יג] תיבת אלמא נמחק: יד] שאר כגון בן חמש ובן עשרים ובן ששים ורש"י פי' בשלהי פרק יוצא דופן דכתיב בהן ומעלה אלמא שלימה בעינן: טו] תיבה לטורי הרמ"ר בריית: טז] כפוף דפעמים (שכפפו) [שכופפו]: יז] בלא כפיפה שהרי] תיבות בלא עב כעובי קומתו נמחק: יח] תיבת עד נמחק:

---

[1] אגיל